

Dr. Hajtó Nándor (1914–1978) élete és munkássága

Dr. Hajtó Nándor munkásságának áttekintésével egy olyan kutató egyéniségre emlékezünk, aki az anyagtudomány számos ágát elméletben és gyakorlatban jól ismerte, alkalmazta. Emlékezünk egy olyan tudású kollégára, aki a kohásban előállított legtöbb ötvözetet, az ötvözetlen és ötvözött öntöttvasakat, acélokat, színes- és nemesfém ötvözeteket ismerte, kutatta és vizsgálta. A Magyar Tudományos Akadémia ezt jutalmazta életműve elismerésével.

Hajtó Nándor 1914. február 2-án született Sopronban. A bencés gimnáziumi érettségi után a József Nádor Műegyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán 1936-ban vaskohómérnöki oklevelet szerzett Sopronban. 1939-ben házasságot kötött *Boór Edittel*, házasságuk haláláig tartott, egyetlen fiuk 1949-ben született.

Rimamurányi Művek Salgótarjáni Acélgyárában került alkalmazásba 1937-ben, ahol segédmérnökként, majd üzemmérnökként dolgozott. 1944 végétől ideiglenesen a GYSEV műhelymérnöke volt Sopronban.

A soproni egyetem Tüzeléstechnikai Tanszékén 1946-ban tudományos kutató, majd a Fémtechnológiai Tanszéken tanársegéd, 1949-ben adjunktus, később intézeti tanár volt. Az 1950-ben a megalakult miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen meghívott előadó volt, később docens lett. Sikeres doktori szigorlatot tett 1948-ban „Az acélok austenit-szemnagyságát láthatóvá tevő eljárások összehasonlító vizsgálata” tárgy köréből.

Addigi tudományos munkája elismerésül 1952-ben a műszaki tudományok kandidátusa fokozatot kapta meg. 1952 őszén a VASKUT Acélméttallurgiai Osztályának vezetője lett, amit több éven át nagy szakértelemmel teljesített.

Az újjászervezett MTA munkájába is bekapcsolódott, évekig a Vaskohászati Bizottság titkára, élete végéig tagja volt az Anyagszerkezeti és Öntészeti Bizottságnak. Aspiránsvezetőként irányította több fiatal kutatómérnök munkáját, számos kandidátusi ér-

tekezés opponense volt. Oktatói munkája mellett tevékenyen részt vett az NME Fémtechnológiai, majd a Metallográfiai Tanszék kutatómunkájában is. Később, az 1960-70-es években az NME Kohómérnöki Karán a hőkezelőszakmérnök-képzésben vett részt.

Időközben egészségi állapota erősen megromlott, ezért kényszerűen megvált a Nehézipari Műszaki Egyetemtől. A Forgácsoló Szerszámok Gyárában 1958-tól a metallográfiai laboratórium vezetője, majd 1960-tól a Kőbányai Vas- és Acélöntöde kísérleti osztályának vezetője volt nyugdíjba vonulásáig, 1974-ig. Jelentős munkái voltak az erősen ötvözött acélok, Fe-Ni-Cr ötvözetek vákuumolvasztási kísérletei, híg folyóssági vizsgálatai. A korrózió-, sav- és hőálló acélok, különböző erősen ötvözött acélok, szerszámacélok, a nagy tartósságú acélok, kazánlemez anyagok hőkezelését, mechanikai és kémiai tulajdonságaiknak vizsgálatait, a gyártási kísérleteket tervezte és vezette. Foglalkozott a saválló csövek hegesztésével, hőkezelésével, a varratok kovácsolásával és újrakristályosító hőkezelésével, valamint a saválló csövek belső felületének oxálsavas elektropolírozásával. E munka eredménye volt az élelmiszeripari gépsero- rok gyártása. A sokrétű üzemi feladatok megoldása mellett foglalkozott a saválló acélok kristályközi korróziós hajlamával is. Az ötvözött minőségi acélok és az ötvözött nemesacélok (gépszerkezeti acélok, golyóscsapágy acélok, gyorsacélok, korrózióálló, saválló, hőálló acélok, szerszámacélok stb.) vizsgálataival kapcsolatos munkái, kísérletei révén az új szabványok elkészítésében, megírásában vett részt egészen haláláig.

Foglalkozott az emberi szervezetbe ültethető csontpótló- és más protézisanyagok fejlesztésével is. Munkájának része volt a keménymágnesek hőkezelési kísérletei, a MAN-motorperselyek ötvözött öntöttvasból való centrifugálöntésének megoldása.

Az éppen szorongató gazdasági helyzet és a termelési feladatok függvényében mindig igyekezett részt venni a takaré-öntöttvasak és a takaré- acélok fejlesztésében, gyártásba vitelében. Az Öntödei Vállalat és egyéb kohászati üzemek kutatóival volt rendszeres kapcsolata, ezzel a színesfém, nemesfém és más vaskohászati termékek fejlesztési munkáiban vett részt. A hőkezelésben és ezzel együtt a fémtanban való jártassága révén számos gyártási probléma megoldásához járult hozzá. Kiemelhető a színes metallográfiai vizsgálatok bevezetése és kiértékelése. A nagyszámú mechanikai vizsgálati eredmények feldolgozásához a műszaki statisztikai és matematikai módszerek alkalmazását igényelte munkatársaitól. Bevezette a vizsgálati eredmények térhálós (3D) ábrázolását.

Több szabadalomban is feltalálóként, vezető kutatóként dolgozott, részt vett „a nikkel-kobalt-szinteroxid kéntartalmának csökkentésére és redukciójára” szolgáló eljárások, és a kubai alapanyagból ívfényes olvasztókemencében gyártott nikkel- és kobaltgranulátum előállítását eredményező szabadalom kidolgozásában. Az Öntödei Vállalatnál végzett munkája elismeréseként 1965-ben kiváló újtó, 1971-ben és 1973-ban kiváló dolgozó kitüntetését kapott.

Az OMBKE-nek mindvégig tagja volt, 40 éves tagságának elismeréseként 1977-ben z. Zorkóczy Samu-emlékérmét kapott. A BKL szerkesztő bizottságának 1976-ig volt tagja.

Irodalmi munkásságát fémjelzik szakcikkei, ebből 36 a BKL-ben, 8 az Akadémia Közleményeiben, 5 az NME Közleményeiben, 8 a Korróziós Figyelőben és 10 egyéb folyóiratban jelent meg. Tizenöt könyv, illetve könyvrészlet jelent meg a neve alatt.

Dr. Hajtó Nándort közvetlen munkatársai tisztelték, becsülték, szerették. Kollégáit a tanulásban, továbbképzésben messzemenően támogatta, személyesen segítette. Szorgalmas, dolgozó életének hosszan tartó betegsége vetett véget. Rokonai, tisztelői, barátai 1978. május 16-án mondtak utolsó Jó szerencsét a Farkasréti temetőben.

Káplán Juhász Márta